

magyar progresszív
intézet

Önkormányzati teljesítménymérés 2011

2011/11/04

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	3
Önkormányzatok abszolút sorrendje.....	5
Adatgyűjtési tapasztalatok	7
Adósságállomány.....	9
Infrastruktúra.....	17
Jóléti önkormányzatok.....	20
Üzleti környezet.....	26
Oktatás.....	28
Ábrák jegyzései	30
Táblázatok jegyzéke.....	31

A Magyar Progresszív Intézet 2010-ben első ízben végezte el **23 budapesti kerület és 23 megyei jogú város átfogó elemzését**. Akkor ennek apropóját az önkormányzati választások adták, **idén pedig elsősorban azt vizsgáltuk, hogy tavaly óta hogyan változott a helyzetük**, illetve hogy a kormányváltásnak van-e valami nyoma az önkormányzatok működésében. Mivel **az önkormányzatok finanszírozása, adósságállománya** az ország eladósodottságával párhuzamosan továbbra is forró téma, ezért kutatásunk fókuszában is e téma áll. Mindezek mellett azonban felmértük a kutatásba bevont **települések „élhetőségét” is**, ezért megvizsgáltuk azok **infrastrukturális állapotát és beruházásait** is. E körben megnéztük, hogy mekkora a felújított, illetve épített utak hossza, mennyi új lakás épült, ezer főre mennyi bérlakás jut és hogy lakosságárányosan mennyit költ egy önkormányzat intézményei fejlesztésére. Arra is kíváncsiak voltunk, hogy **az üzleti környezet hogyan alakult**, ezért a vállalkozások számán át a vendéglátóhelyek és a kereskedelmi szálláshelyek számát is kérdeztük. A **jóléti rendszert vizsgálva** kiderült, hogy mely önkormányzatoknak kell több hátrányos helyzetű állampolgárról gondoskodni, hol van több munkanélküli, hol folyósít az önkormányzat a kötelezőkön felül további plusz jóléti juttatást. Végül pedig az **oktatási helyzet** bemutatására is tettünk egy rövid kitérőt a továbbtanulási arányok vizsgálatával.

Az adósságállomány tekintetében összességében növekedést tapasztaltunk. Míg tavaly a megyei jogú városok és a fővárosi kerületek mintegy **386 milliárd** forintos adósságállománnyal rendelkeztek, addig **2011-re ez a szám 16,6 százalékkal, azaz 450 milliárd forintra növekedett**. Ennek kapcsán érdekes jelenségre figyeltünk fel: a **leginkább eladósodott önkormányzatok nem növelték akkora ütemben tartozásukat**, mint azok, akik korábban csak kisebb adósságállománnyal rendelkeztek. Ennek nyomán arra következtethetünk, hogy **a jövő évtől esedékes szigorúbb¹ hitelfelvételi szabályok miatt sok önkormányzat még idén igyekszik felduzzasztani magát**. Ezt az is alátámasztja, hogy ezeket a kölcsönöket jellemzően nem működésre, hanem beruházásra, fejlesztésre, vagy éppen felhalmozásra költik. A „bevásárláson” kívül azonban adódik egy másik magyarázat is, miszerint a még **jelenleg is tartó gazdasági válságra a települések gazdaságélénkítéssel reagáltak**, így teremtve munkahelyeket. Mindezek mellett azt is megállapítottuk, hogy a tartozásukat csökkentő önkormányzatok eleve nem voltak annyira eladósodva, mint társaik, ami már eleve feszesebb költségvetési politikát feltételez. A **legnagyobb arányú adósságcsökkentést végrehajtó 23. kerület** „ortodox” kiadáscsökkentésre épülő költségvetési politikájának köszönhetette a sikert. Érdemes a jól teljesítők között külön kiemelni a 13. kerületet, ahol már tavaly is a legalacsonyabb volt az egy főre jutó adósságállomány, ami 2011-re mindössze 654 forintra, lényegében egy doboz cigaretta árára csökkent. **Miközben az első helyen nincsen változás, addig ugyanilyen stabilitás vonatkozik a legjobban eladósodott 5 önkormányzatra is** (Pécs, Szolnok, Kaposvár, Miskolc, Debrecen). E települések tovább növelték tartozásukat, igaz jellemzően a vizsgált önkormányzatok átlagánál lassabb volt a növekedési ütem.

¹ Az önkormányzati törvény tervezete szerint „a helyi önkormányzat adósságot keletkeztető adósságvállalást működési célból; fejlesztési célból, akként, hogy a kötelezettségvállalás mértéke éves szinten a saját bevételeinek 50%-át nem haladja meg, kizárólag a Kormány engedélyével vehet fel.”

Az önkormányzatok útépitési kapcsán megállapíthatjuk, hogy abban ismét a megyei jogú városok jártak az élen, aminek a budapesti beépítettség a fő oka. (Ráadásul a kétszintű fővárosi közigazgatásnak köszönhetően egyes kerületekben is áthaladó utak tulajdonosa a főváros, így ezek fejlesztése nem is kerülhetett be adatbázisunkba.) **Hasonló főváros-vidék megosztottságot tapasztalhattunk az új lakások számának alakulását vizsgálva,** ami nem véletlen, hiszen a Központi Statisztikai Hivatal legfrissebb adatai szerint **a közép-magyarországi régióban és különösen Budapesten jelentősen visszaesett a lakásépítési kedv.** Abban viszont szinte egységesek voltak a vizsgált önkormányzatok, hogy a választási év elmúltával csökkent az önkormányzati intézményfejlesztésre fordítható összeg. Természetesen kivételek itt is akadtak (a 13. kerület például ebben az összehasonlításban is jól szerepelt), azonban ez elsősorban a különböző intézményfejlesztési és felújítási programoknak köszönhető.

A megyei jogú városok és a budapesti **kerületek szociális helyzetének vizsgálata az idei kutatásban új elem,** melyből kiderült, hogy **melyek azok a települések, ahol az átlagnál nagyobbak a szociális feszültségek.** Itt elsősorban **olyan volt iparvárosokra kell gondolni, mint Dunaújváros, vagy éppen Tatabánya.** Mindkét városban az átlagosnál magasabb a munkanélküliek aránya, több a rendkívüli gyermekvédelmi ellátásban részesülők aránya, és a teljes illetve az egy főre jutó adósságállomány tekintetében is a lista második felében foglalnak helyet. Dunaújvárosban pedig mindezek mellett több a nyilvántartott álláskeresők száma, és az átlagosnál magasabb az egy főre jutó jóléti juttatások összege. Ez tehát azt is jelenti, hogy **azon szociális nehézséget, amit a rendszerváltás okozott az összeomló nehéziparral, mind a mai napig nem sikerült megoldani.** Az ország kelet-nyugati megosztottságát a vizsgált önkormányzatok szociális helyzete is jól mutatta: **keleten több a munkanélküli, az álláskereső és a hátrányos helyzetű állampolgár is.**

Az üzleti környezet vizsgálata során megnéztük az ezer lakosra jutó vállalkozások számát. **Tavalyi kutatásunkhoz hasonlóan most is az derült ki, hogy a budapesti kerületek lényegesen jobban szerepeltek, mint a megyei jogú városok, köszönhetően annak, hogy a gazdasági élet központja mégiscsak a főváros.** Ugyanakkor mindezen túlmenően a számokból úgy tűnik, mintha a gazdasági válság negatív hatása alábbhagyott volna: a vizsgált településeken a vállalkozások száma növekedésnek indult vagy stagnál, csökkenést pedig csak elvétve tapasztalhattunk. (Ezzel együtt mi is azzal számolunk, hogy a romló kül- és belgazdasági viszonyoknak köszönhetően a jövőben ezen a téren is megtorpanunk.) A vendéglátóhelyek és a kereskedelmi szálláshelyek számának vizsgálata során is azt tapasztaltuk, hogy az eleve nehezebb helyzetben lévő városok, mint például a fentebb már említett Dunaújváros és Tatabánya e tekintetben is hátránnyal küzdenek, láthatóan nem a turizmus lesz az az irány, ami kivezeti őket válságukból.

Az **oktatással** kapcsolatos indikátorok vizsgálatakor is találkozhattunk azzal a jelenséggel, hogy **a földrajzi elhelyezkedés, a hátrányos helyzetűek magasabb száma, az önkormányzat gazdasági és szociális helyzete meghatározza a továbbtanulási esélyeket.** A gimnáziumból továbbtanulók aránya például az adatokat közlő önkormányzatok közül Dunaújvárosban az egyik legalacsonyabb volt, nem meglepő módon viszont a 12. és a 7. kerületben a legmagasabb.

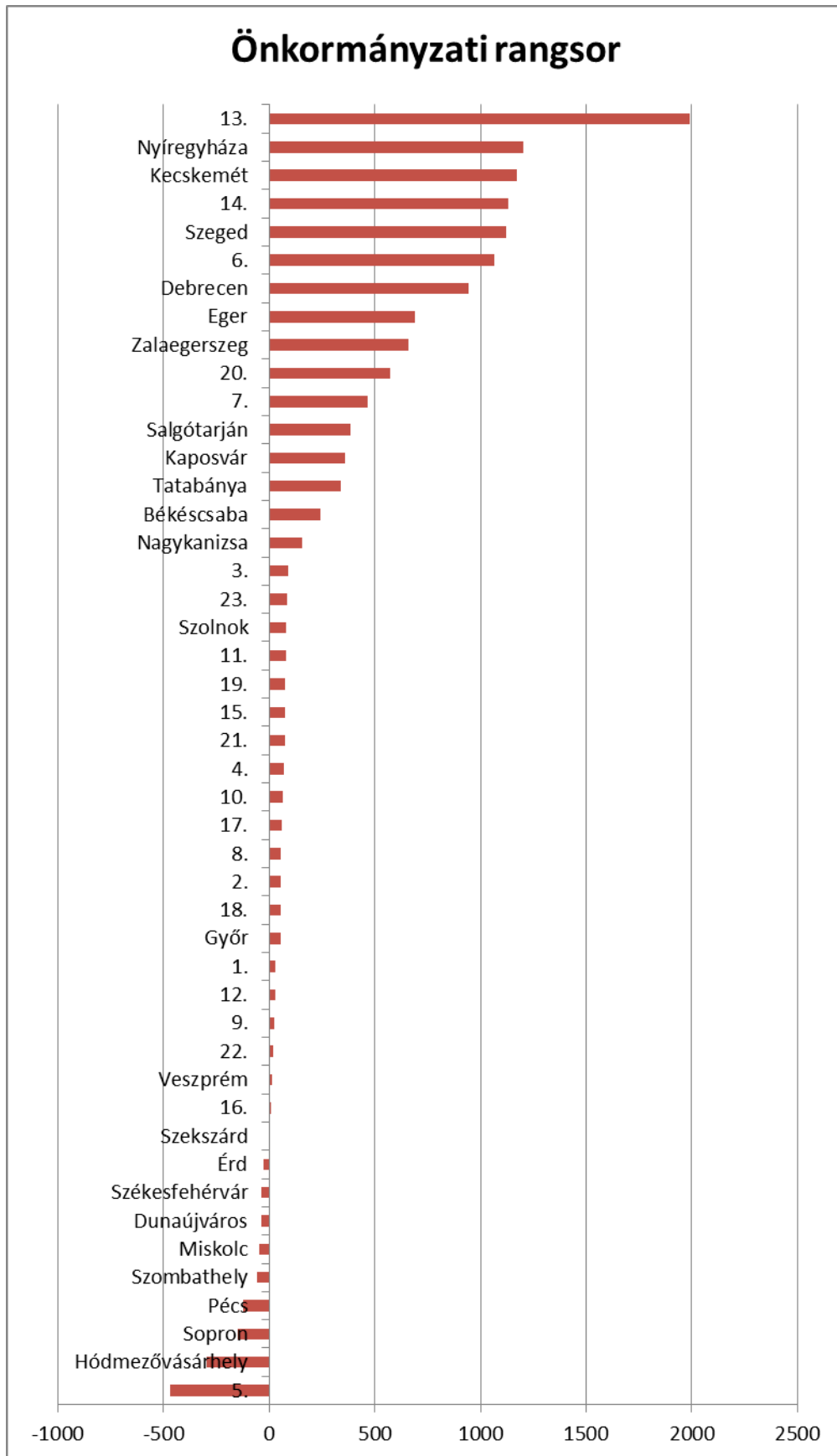

Az összes adat elemzése után, akárcsak tavaly, **idén is összeállítottuk az önkormányzatok összesített rangsorát. 2010-hez hasonlóan idén is a 13. kerület végzett az első helyen, és tavalyhoz képest nincsen változás abban sem, hogy Hódmezővásárhely, Sopron, Pécs, vagy éppen az 5. kerület az utolsók közt végzett**, ami elsősorban az érintettek magas adósságállományának volt köszönhető. Mindezek mellett arra is kíváncsiak voltunk, hogy **változott-e az önkormányzatok átláthatósága 2010-hez képest. Itt mindenképpen pozitív fejlődést tapasztaltunk**, hiszen míg 2010-ben a 23 megyei jogú város és a 23 budapesti kerület transzparencia indexátlaga 37,59 százalék volt, addig idén már 48,2 százalék.

Önkormányzatok abszolút sorrendje

2010-hez hasonlóan idén is elkészítettük az önkormányzatok összesített sorrendjét. A kutatásba bevont indikátorok ezúttal részben különböztek a tavalyiaktól, így a 2010-es eredményekkel való összehasonlítást érdemes fenntartásokkal kezelni. Fontos kiemelni azt is, hogy ez a sorrend nem jelenti azt, hogy az utolsó helyen lévő önkormányzat lenne a legkevésbé élhető, hiszen a hazai helyhatóságok csak alig másfél százalékát vontuk be a kutatásba, azonban kétségtelen tény, hogy az általunk kiválasztott indikátorok alapján megállapítható a kutatás alanyai között egy rangsor, ami jó képet ad róla, hogy a megyei jogú városok és a budapesti kerületek hogyan szerepeltek az egymás közötti „versenyben”.

1. ÁBRA: Önkormányzati rangsor

Jól látható (bár mások voltak az indikátorok, mint tavaly), hogy 2010-hez hasonlóan idén is a 13. kerület végzett az élen, és akárcsak tavaly, Hódmezővásárhely, Sopron és

Pécs is az utolsók között van, csakúgy, mint az 5. kerület. Ez elsősorban az érintett önkormányzatok magas adósságállományának köszönhető (akárcsak a negatív értékek), mivel az lehet, hogy a jelenben jók az infrastrukturális adottságok, sok támogatás jut egy lakosra, de tény, hogy a jövőbeni fizetési kötelezettség magas ezeken a településeken.

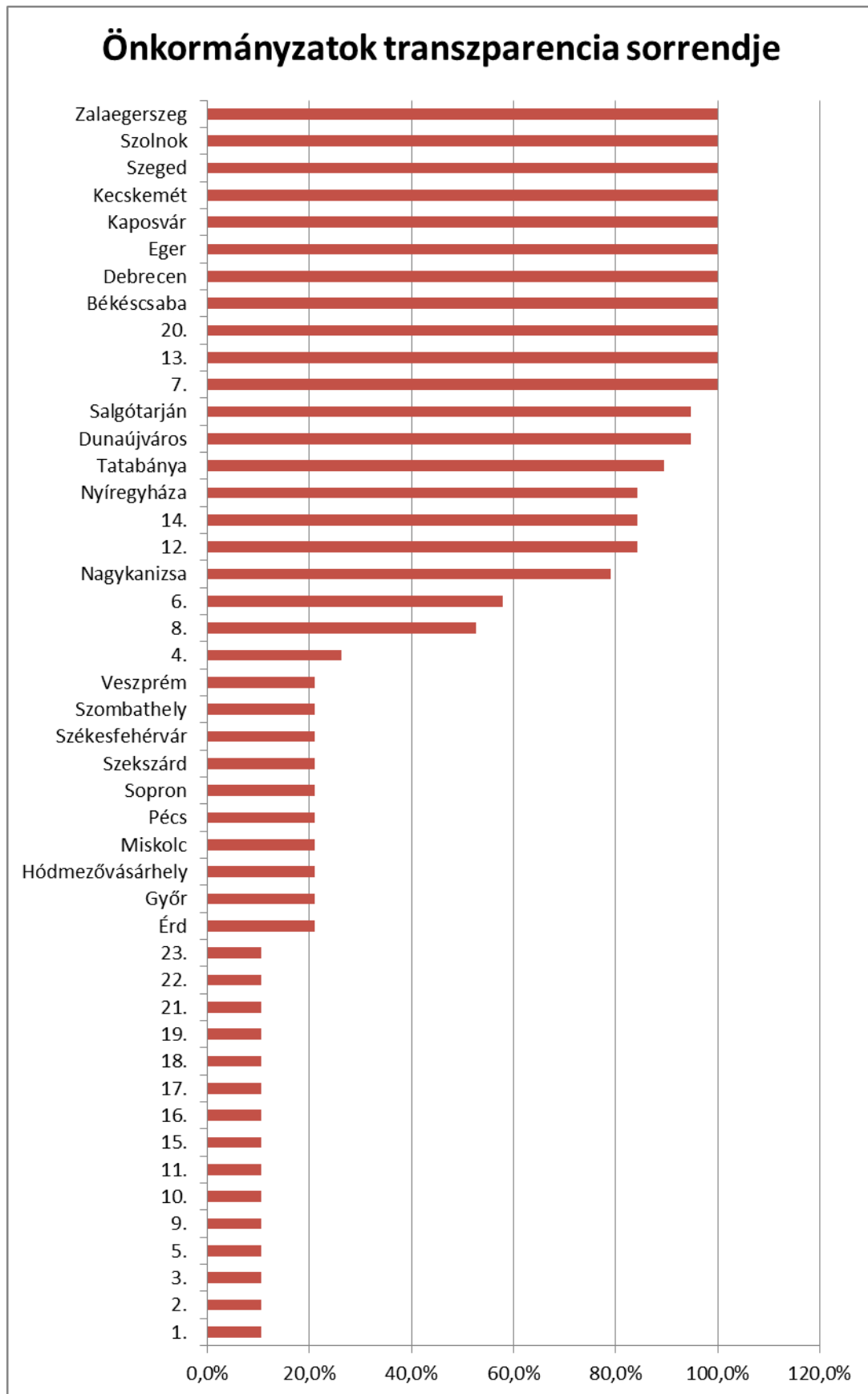
Adatgyűjtési tapasztalatok

Tavaly az adatgyűjtés kapcsán rendkívül vegyes tapasztalatokat szereztünk. Voltak olyan önkormányzatok (a teljesség igénye nélkül, Szeged, Debrecen, a 13. kerület, vagy éppen a 10. kerület), amelyek szinte az összes, általunk igényelt adatot rendelkezésünkre bocsátották, miközben akkor Eger, Érd, Hódmezővásárhely vagy éppen Tatabánya szerepelt a legkevésbé transzparens önkormányzatok között. Megállapítottuk tavaly azt is, hogy a megyei jogú városok sokkal közlékenyebbek voltak, szívesebben válaszoltak kérdéseinkre, mint a budapesti kerületek. Akkor ezt úgy magyaráztuk, hogy *„a nagyvárosok sokkal individualizáltabbak, mint a kisebb közösségek, ahol szívesebben segítenek; egy megyei jogú városban több lehetőség nyílik a szomszédos településekkel való összefogásra, társulásra, ami szintén igényel némi nyitottságot. Elképzelhető az is, hogy a sajátos budapesti közigazgatás, valamint az ellátandó feladatok mennyisége miatt egyszerűen nem marad idő a közérdekű adatok”* közérthető módon történő érthető közzétételére. Ezen megállapítások ma is érvényesek. A közérthető közzétételnek ebben a mutatóban kiemelt jelentősége van. Az önkormányzatok honlapján szerepel az összes rendelet (bár technikai okokból néhol nem érhető el azok melléklete), amelyekből gazdasági hozzáértéssel kinyerhető a szükséges adat. A transzparencia² mutatónál azonban azt mértük, hogy az általunk vizsgált indikátorokat megszerzheti-e, kinyerheti-e külön szakképesítés nélkül az állampolgár. Mivel az önkormányzatok honlapjai ebből a szempontból hasonlóképpen épülnek fel, vagyis magyarázó, értelmező szövegek nincsenek, ezért a vizsgált önkormányzatok transzparencia alapján történő kettéosztottsága (tehát vagy magas százalékot kaptak, vagy 50 százalék alatti) azzal magyarázható, hogy az egyes települések mennyire mutattak segítőkészséget az adatok összegyűjtésében és értelmezésében.

A vizsgált önkormányzatok átláthatósága a fentiek alapján sokat javult egy év alatt. 2010-ben a 23 budapesti kerület és a 23 megyei jogú város transzparencia indexátlaga 37,59 százalék volt, azonban idén ez a szám már 48,2 százalék. Az idei jobb szereplés nemcsak az átlagban mutatkozott meg. Míg tavaly csak három önkormányzat ért el 100 százalékos eredményt (13. kerület, Békéscsaba, Szeged), addig idén rajtuk kívül a legjobbak között további nyolc önkormányzat található (7. kerület, 20. kerület, Debrecen, Eger, Kaposvár, Kecskemét, Szolnok, Zalaegerszeg). Ráadásul mindössze 19 önkormányzat rontott tavalyi teljesítményén, 27-en, tehát a vizsgált települések csaknem 59 százaléka javított. A leginkább pozitív példa ebből a szempontból a 6, a 7, a 8, a 12, a 14 és a 20. kerületek, valamint Dunaújváros, Eger, Kecskemét, Nyíregyháza, Salgótarján, Tatabánya és Zalaegerszeg voltak. Az egy év alatt transzparencia indexben a legtöbbet rontó önkormányzatok pedig budapesti kerületek voltak, mint például a 3, a 10, a 11, vagy a 19. kerület, miközben a megyei jogú városok közül csak Győr és Veszprém szerepelt sokkal rosszabbul az egy évvel ezelőtti eredményhez képest.

² A transzparencia indexnél 100 százalékot kapnak a legjobban teljesítő önkormányzatok, amelyek az összes adatot rendelkezésünkre bocsátották, segítettek azok értelmezésében; 0 százalékot pedig azok, amelyek mereven elzárkóztak előlünk, és honlapjukon alig lehet hozzáférni az adatokhoz.

2. ÁBRA: Az önkormányzatok transzparencia indexe

Az önkormányzatok adósságállománya (melybe beletartozik az önkormányzatok hitelfelvétele, a kamattartozással együtt, illetve az önkormányzati kötvénykibocsátás³) szinte folyamatosan napirenden lévő ügy, ráadásul a készülő önkormányzati reform miatt egyben egy olyan téma is, ami mindenképpen kiemelt figyelmet érdemel. Annak fényében pedig különösen, hogy az új jogszabály jelentősen szigorítana az önkormányzati hitelfelvétel szabályain. A jelenleg ismert koncepció ugyanis a következőképpen rendelkezik: „*a helyi önkormányzat adósságot keletkeztető adósságvállalást működési célból; fejlesztési célból, akként, hogy a kötelezettségvállalás mértéke éves szinten a saját bevételeinek 50%-át nem haladja meg, kizárólag a Kormány engedélyével vehet fel.*” A jogszabálytervezet részletes indoklása szerint „*új alapokra kerülnek a helyi önkormányzatok adósságvállalására vonatkozó szabályok. Az önkormányzatok adósságvállalása a működéshez és fejlesztési célokhoz kapcsolódhat, melynek felső korlátja az önkormányzat saját bevételeinek 50%-a. Az önkormányzat adósságot keletkeztető kötelezettséget kizárólag a Kormány engedélyével vállalhat. Ez alól kivételt képeznek az európai uniós fejlesztési támogatások megelőlegezésére szolgáló hitelek, a Kormány kezességvállalásával biztosított kötelezettségvállalások, illetve a reorganizációs hitelek.*”⁴

A fentiek, illetve az önkormányzati rendszer eddigi működése alapján, a Magyar Progresszív Intézet hipotézise szerint az önkormányzatok adósságállománya növekedett az elmúlt egy évben, hiszen idén még „kiköltekeztek” az egyes települések. Jövőre erre csak szigorú kontroll alatt lenne lehetőségük, ezért arra számítunk, hogy a tavalyi kutatáshoz képest növekedett a megyei jogú városok és a budapesti kerületek adósságállománya. A tavalyi eredményeket összehasonlítva a feltevés igazolódott. 2010-ben a megyei jogú városok és a fővárosi kerületek „csak” mintegy 386 milliárd forintos adósságállománnyal rendelkeztek, míg 2011-re ez a szám 450 milliárd forintra növekedett. Magyarul egy év alatt a teljes adósságállomány 16,6 százalékkal nőtt úgy, hogy közben számos olyan település is akadt, amelyik csökkenteni tudta tartozását. Ez egyben azt is jelenti, hogy míg tavaly átlagosan 109 ezer 238 forintnyi adósság jutott egy lakosra, addig idén már 130 ezer 892 forint. Mindeközben a legnagyobb adósok tovább növelték tartozásukat, míg a legkisebb adósságállománnyal rendelkező 13. kerület lényegében megfelezte azt. Ugyanakkor érdemes különbséget tenni a legnagyobb adósok tartozásnövekedései között. Míg Miskolc 24 milliárd forintos adósságállománya bő 2 milliárd forinttal nőtt, addig Pécs 31,5 milliárd forintos tartozása 37 milliárd forint fölé növekedett. Az előbbi tehát bőven átlag alatt 8,8 százalékkal nőtt, míg Pécsé több mint 19 százalékkal.

1. TÁBLÁZAT: A megyei önkormányzatok és a budapesti kerületek adósságának változása

	2010	2011
Teljes adósságállomány (millió forint)	385646,62	449595,32

³ Az önkormányzati kötvény egy olyan értékpapír, ami mögött nincsen garancia. A kötvény lejáratakor azonban fizetni kell. Más egyéb gazdálkodó szervezetekkel ellentétben azonban abban az esetben, ha az önkormányzat nem képes fizetni, akkor nincsen helye felszámolási eljárásnak. Ekkor kerül sor adósságrendezésre.

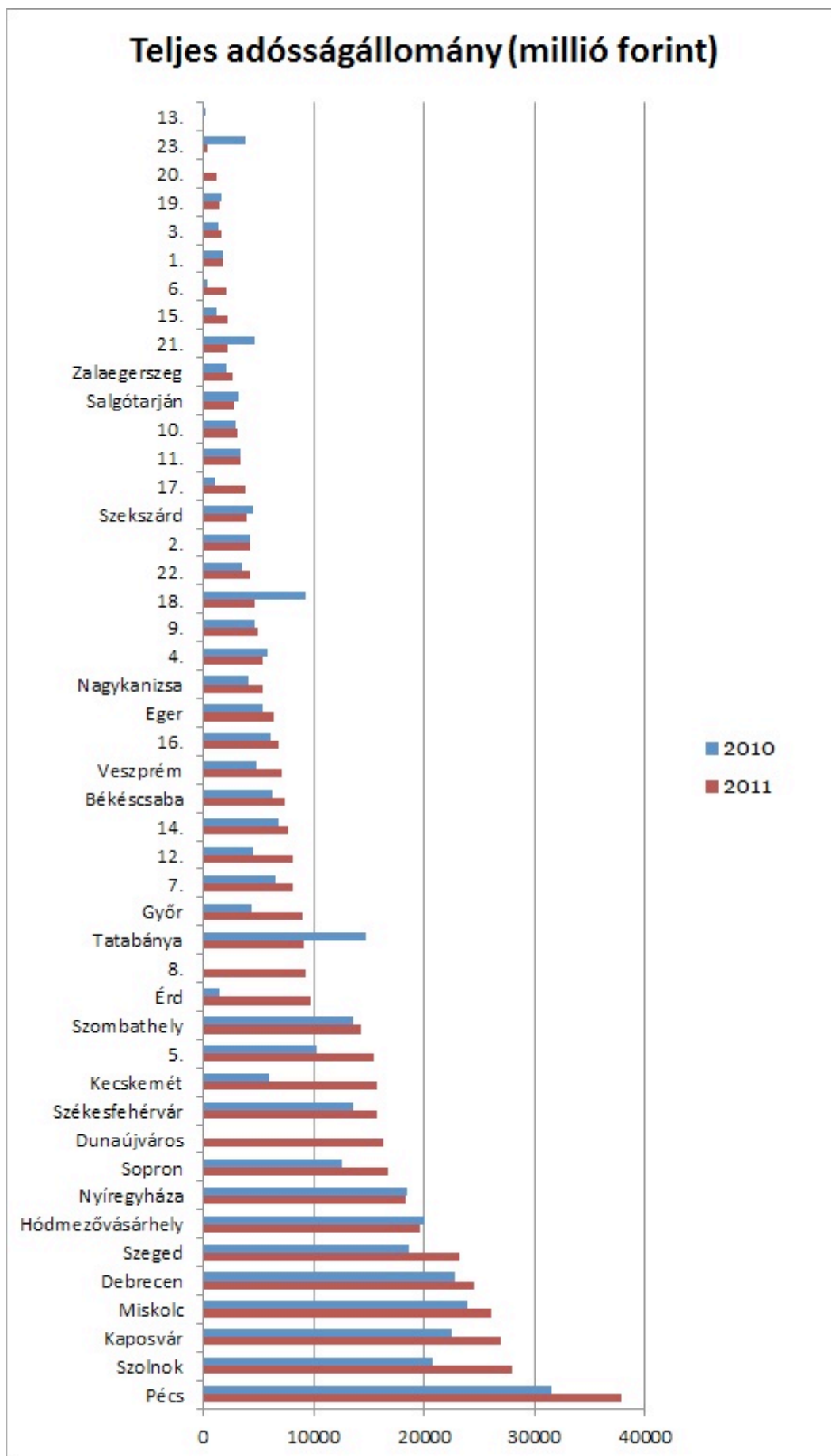
⁴ Forrás: A helyi önkormányzatokról szóló törvénytervezet. <http://www.kormany.hu/download/1/ba/50000/El%C5%91terjeszt%C3%A9s%20%C3%96tv.pdf> (Letöltve: 2011. november 3.)

Egy főre jutó adósságállomány (forint)	109238	130891,651
---	--------	------------

Mindezek mellett kíváncsiak voltunk arra is, hogy miként változott az egyes önkormányzatok tartozása az elmúlt egy évben. Fontos azonban megjegyezni, hogy a tavalyi kutatásban egy teljes ciklus átlagos adósságállományát vettük figyelembe, jelen tanulmány pedig az éppen aktuális legfrissebb adatokat tartalmazza. A svájci frank alapú hiteleknél az átváltási árfolyam a november 2-án hivatalos 252,4 forintos árfolyam volt.

3. ÁBRA: Teljes adósságállomány (millió forint)

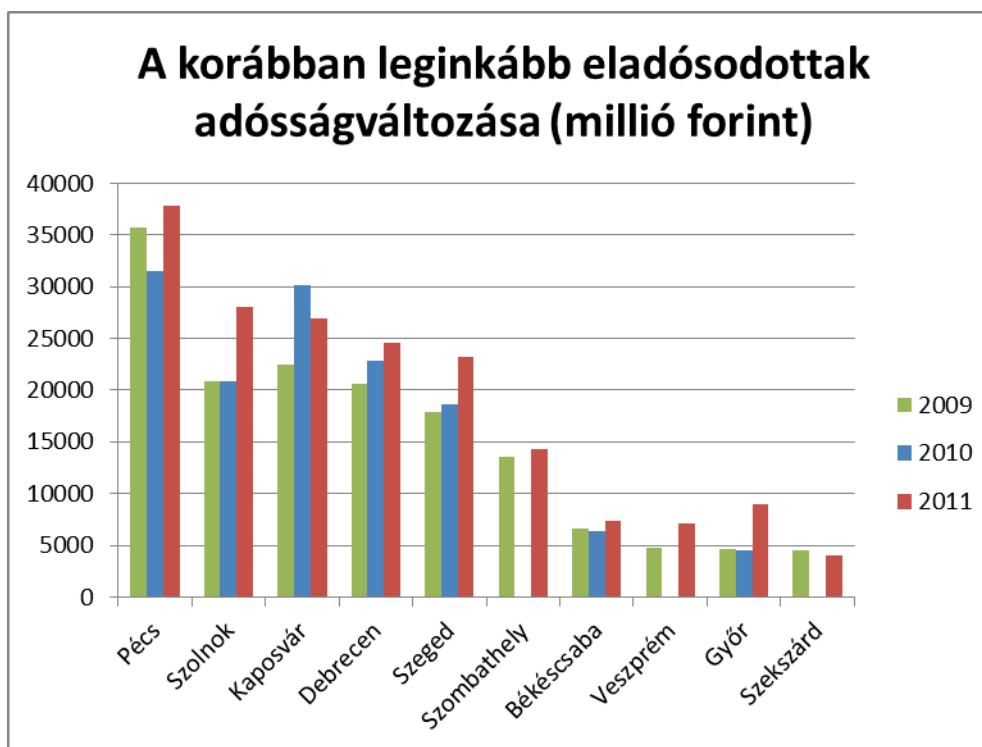

A diagramból jól látszik, mint amit már fentebb említettük, hogy a legnagyobb adósok tovább adósodtak, ugyanakkor van néhány számottevő javulás is. A 23. a 13. és a 18. kerület 40 százalék fölötti mértékben csökkentették tartozásukat, azonban azt érdemes kiemelni, hogy egyikük sem számított nagy adósnak. Érdekes módon az adósságukat növelő „mamutok” közül egyedül Pécs és Szolnok az, amelyik átlagon fölüli mértékben növelte adósságállományát, ám még ez az „eredmény” sem volt elég ahhoz, hogy a legnagyobb adósságnövelők táborába bekerüljenek.

Tavalyi kutatásunkban megvizsgáltuk, hogy a 2009-ben és 2010-ben leginkább eladósodott önkormányzatok adósságállománya miként alakult, azok milyen tendenciát folytattak. Kiegészítve a felmérést a legfrissebb adatokkal azt tapasztalhatjuk, hogy még azok az önkormányzatok is újra növelték adósságállományukat, amelyek korábban csökkentették azt. Ugyanakkor, ha megnézzük, akkor ezek az adósságnövekedések nem tűnnek annyira drasztikusnak, ha a 2009-es adatokhoz viszonyítjuk őket. Ez pedig szintén azt a feltevést erősíti, hogy a hitelfelvételi és kötvénykibocsátási szabályok szigorítása még az adósságcsökkentést útjára tért önkormányzatokat is tartozásuk növelése felé vezette.

4. ÁBRA: A korábban leginkább eladósodottak adósságváltozása (millió forint)

Az, hogy a vizsgált önkormányzatok adósságállománya mégis jelentősen növekedett azonban nem nekik volt köszönhető, hanem annak, hogy a csökkentők eleve nem voltak annyira eladósodva, ami már önmagában sugall egyfajta feszes és szigorú költségvetési tervezést.

2. TÁBLÁZAT: A legtöbb adósságot törlesztő és növelő önkormányzatok

Város/kerület	A változás iránya	A változás mértéke
Érd	▲	514,94%
6. kerület	▲	469,11%
17. kerület	▲	230,31%

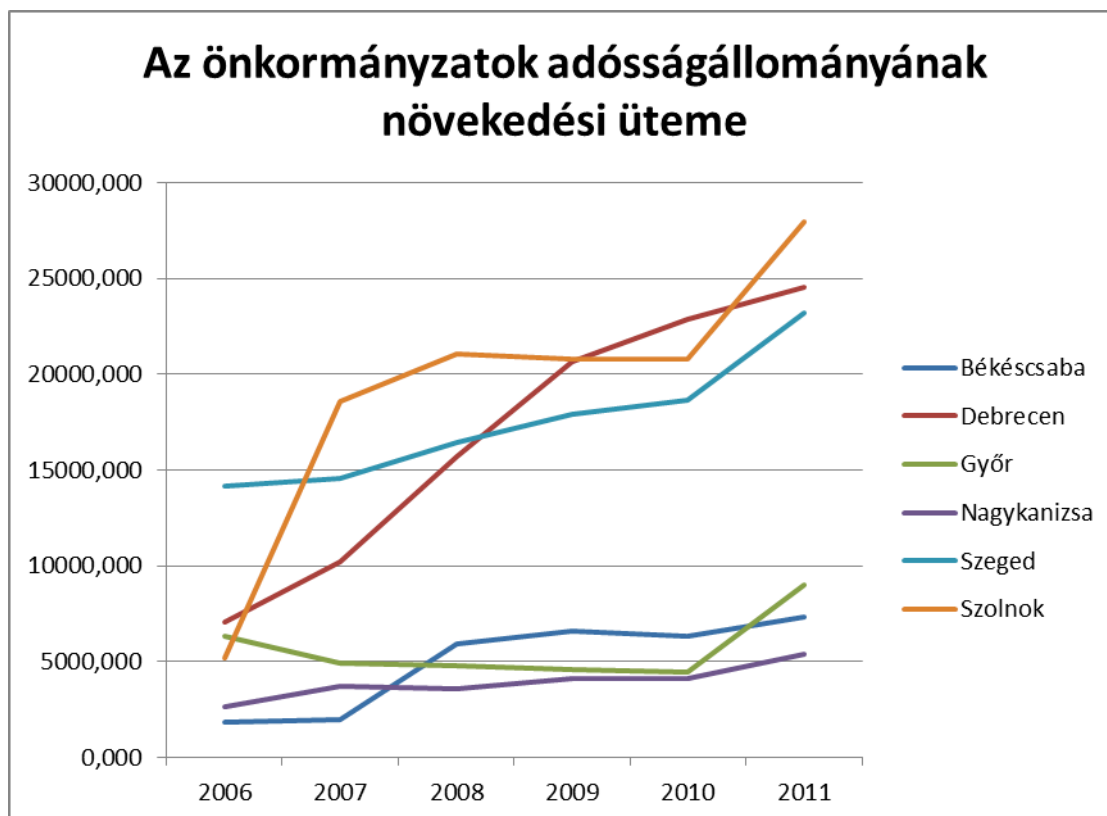
Kecskemét	▲	161,5%
Győr	▲	101,88%
23. kerület	▼	- 89,1%
13. kerület	▼	- 62,83%
21. kerület	▼	- 50,85%
18. kerület	▼	- 49,35%
Tatabánya	▼	- 37,54%

A fenti táblázatból, és a kutatás adataiból két dolog is kiderült. Egyrészt a legnagyobb adósságnövelők nem a leginkább eladósodottak közül kerületek ki, ami annak köszönhető, hogy nekik lehetett még nagyobb mozgásterük, a hitelfelvételi maximumukat nem érték meg el, vagy nem jártak annak közelében. Másrészt nem lehet elmenni szó nélkül amellett sem, hogy a legnagyobb ütemben növekvő adósságállományú 12 önkormányzat közül⁵ 7 volt megyei jogú város, míg a 12 adósságát csökkenteni képes település közül csupán 5. Mivel a főváros gazdasági fejlettsége, GDP-termelő képessége messze meghaladja a vidéki országrészekét, ezért ott volt könnyebb eladósodni, ahol eleve rosszabbak voltak a külső gazdasági körülmények. Mindezek mellett tovább rontotta a vizsgált önkormányzatok összeredményét, hogy majdnem négyszer annyian növelték tartozásukat, mint ahányan csökkenteni tudták (mint látható a csökkentésnél lényegesen nagyobb ütemben), ami szintén magyarázza a teljes adósságállomány növekedését.

A teljes adósságállomány növekedése üteme mindezek mellett elárulja azt is, hogy az egyes önkormányzatok vezetése mennyire folytat feszes költségvetési politikát, vagy mennyire látja a válságból való kilábalás lehetséges eszközének a gazdaságélénkítést. Tavalyi kutatásunkban hat önkormányzatot választottunk ki szűrőpróba szerűen, hogy megnézzük, hogy a 2008-ban bekövetkezett gazdasági válság vajon egységesen dobta-e meg az adósságállományokat. Akkor azt tapasztaltuk, hogy nincsen, minden egyes településre igaz általános szabályszerűség, amit akkor az egyes települések eltérő induló adottságainak és az egyes városvezetéseknek az egyre növekvő forráshiányhoz való eltérő alkalmazkodási stratégiájának tudtunk be. A mostani kutatásban azt feltételeztük, hogy bár „normál” menetrend szerint a gazdasági válság lecsengésével az adósságállomány is csökkenhet, az összességében mégis növekedett, mivel jövőre a jelenleginél csak szigorúbb feltételek mellett lehet új hitelekhez jutni, ezért idén a legtöbben még „bevásárolnak”. A tavalyi évvel ellentétben, mint azt a 3. ábra is mutatja, hipotézisünk helytálló volt, az önkormányzati adósságállomány növekedése minden esetben megfigyelhető.

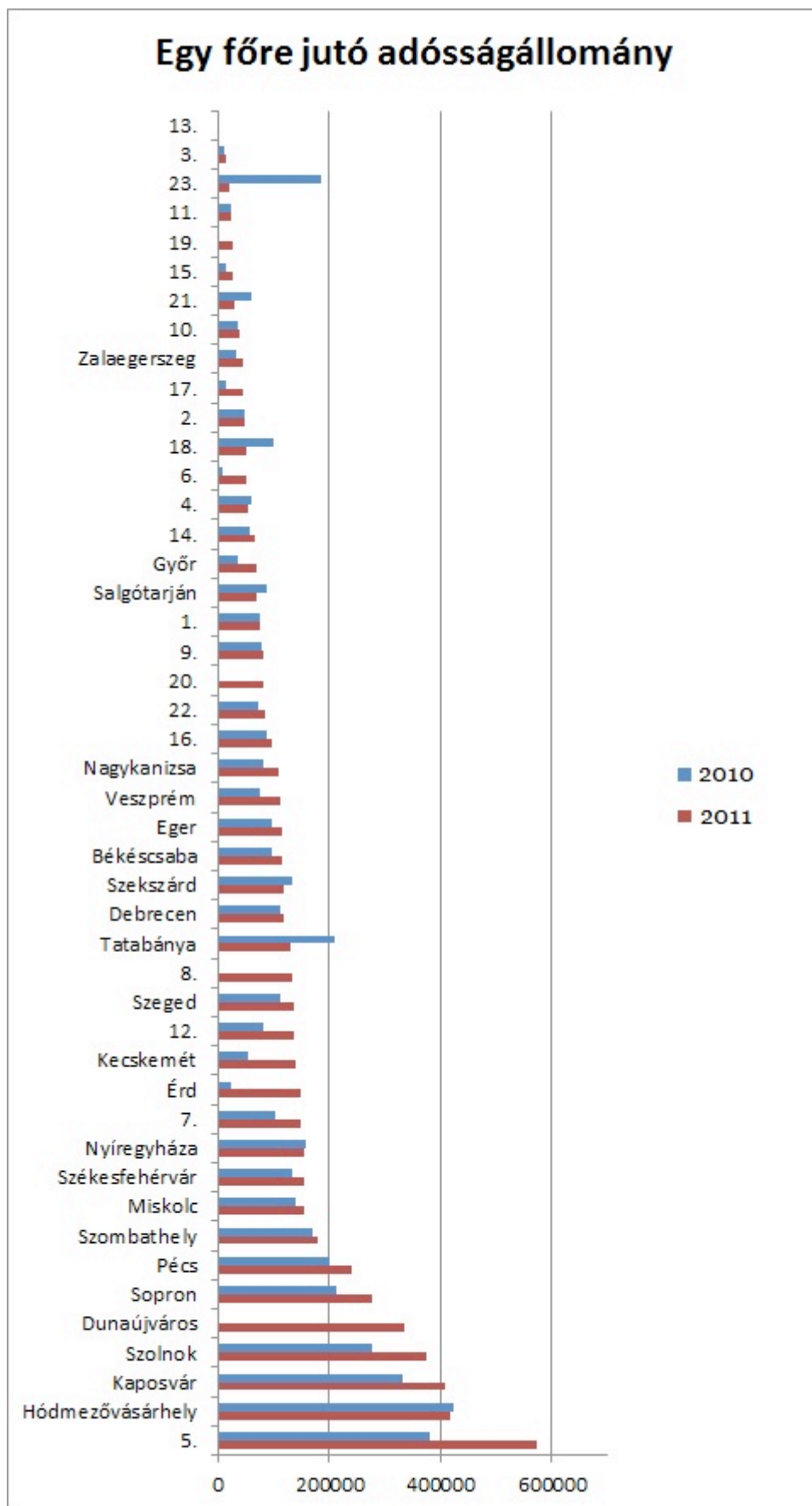
5. ÁBRA: Az önkormányzatok adósságállományának növekedési üteme

⁵ Azért éppen 12, mert mindössze 12 önkormányzat tudta csökkenteni adósságát az előző ciklus átlagához képest, ezért összehasonlítani csak a 12 adósságát leginkább növelő településsel lehetett őket.

Természetesen pusztán a magas adósságállomány nem árul el túl sokat, a fő kérdés, hogy mire költik a települések a felvett hiteleket. A kérdéseinkre válaszoló önkormányzatok a hiteleket részben vagy egészben beruházásra, fejlesztésre, vagy éppen felhalmozásra költik, s csak kevesen fordítanak abból működésre, és akkor is csak kisebb részt. Mindez pedig alkalmas módszer lehet a gazdasági válság időszakában mesterséges gazdaságélénkítésre, azonban nem szabad elfelejteni azt sem, hogy a közkiadások racionalizálása is ott állna – kétségtelenül nehezebben kommunikálható – lehetőségként. Az első ránézésre magasnak tűnő hitelállomány azonban nem feltétlenül jelent akkora problémát egy megyei jogú városnak vagy éppen budapesti kerületnek, mint egy kisebb településnek. Ezek a városok ugyanis hitelképesek; jelentős vagyonnal rendelkeznek, így tehát rendelkezésre áll a szükséges fedezet; viszonylag magas bevételekre tudnak szert tenni például iparűzési adóból, mivel térségi központi szerepük miatt a többi településnél jobban vonzzák a vállalkozásokat. Mindezek mellett pontosabb képet ad, ha azt is megnézzük, hogy egy lakosra mekkora adósságteher hárul. Elvégre a lakosság egy olyan „vagyon”, amiről csak kevés szó esik (több ember, több szja bevétel, több lehetséges vállalkozás, iparűzési adó, stb.)

6. ÁBRA: Egy főre jutó adósságállomány

A fenti diagramból jól látszik, hogy a 13. kerület továbbra is őrzi első helyét az egy főre jutó adósságállomány tekintetében. Egyetlen 13. kerületi lakosra mindössze 654 forintnyi tartozás jut, és ha tavaly azt írtuk, hogy a kerületi polgárok akár össze is tudnák „dobni” a városrész adósságát, akkor ez most hatványozottan igaz. Lényegében egy doboz cigarettáról, vagy másfél kilo paprikáról kellene csak lemondania a 13. kerületben élőknek. Az egy főre jutó adósságállomány tekintetében kiemelt helyen van még a 3, a 23. és a 11. kerület is, ami egyben azt is jelzi, hogy ahogyan a tavalyi felmérésben, úgy az idén is budapesti kerületek végeztek a lista élén, a 8 legkisebb adósság egy lakosra a fővárosi városrészekben jut. A legjobb tízbe ezúttal bekerült Zalaegerszeg, idén azonban egyedülként a megyei jogú városok közül, míg a 3, a 11, a 13, a 15, a 17 és a 19. kerület ezúttal is a legjobbak között szerepelt. A tavalyi 10 legtöbb egy főre jutó adósságállománnyal rendelkező önkormányzat közül 7 (5. kerület, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Szolnok, Sopron, Pécs és Szombathely) továbbra is szerepel a legrosszabbak között. Ebből is látható, hogy a fővárosi kerületek lényegesen jobb helyzetben vannak a megyei jogú városoknál köszönhetően annak, hogy Budapest, mint a gazdasági élet központja lényegesen jobb tőkevonzó képességgel rendelkezik, mint a vidéki városok. Ugyanakkor az egy főre jutó adósságállomány változásánál már nem tapasztalható ez a fajta megosztottság. A további hiteleket felvevő önkormányzatok és az adósságállományukat leginkább csökkentők között hasonló számban találunk budapesti kerületeket és megyei jogú városokat. Ugyanakkor a kettősség már tetten érhető akkor, ha azt vizsgáljuk, hogy hány önkormányzat volt képes csökkenteni, vagy pedig csak minimálisan, 5 százalék alatt növelni az egy főre jutó adósságállományát. Ezen a listán 9 fővárosi kerület is megtalálható, miközben megyei jogú városból csak 5.

3. TÁBLÁZAT: Az egy főre jutó adósságállomány változása

Kerület/Város	A változás iránya	A változás mértéke
19. kerület	▲	845,50%
Érd	▲	501,96%
6. kerület	▲	472,35%
17. kerület	▲	209,12%
Kecskemét	▲	160,91%
23. kerület	▼	- 89,23%
13. kerület	▼	- 61,12%
21. kerület	▼	- 50,85%
18. kerület	▼	- 50,07%
Tatabánya	▼	- 38,13%

Mivel fentebb már volt szó róla, érdemes kitérni a főváros-vidék ellentétre az adósságállomány tekintetében. A mintegy 450 milliárd forintos teljes adósságállománynak csak kisebb részét, mintegy 103 milliárd forintot adnak a budapesti kerületek, míg a megyei jogú városok majdnem 347 milliárd forintot. Hasonló kettősséget láthatunk, ha megnézzük az egy főre jutó adósságállomány átlagának Budapest-vidék megoszlását. A fővárosi kerületekben átlagosan 82 ezer 826 forintnyi tartozás jut egy lakosra, míg egy megyei jogú városban ez a szám 178 ezer 956 forint, ahogyan az 5. táblázat is mutatja.

4. TÁBLÁZAT: Az adósságállomány megoszlása a kerületek és a megyei jogú városok között

	Teljes adósságállomány (millió forint)	Teljes adósságállomány megoszlása (%)	Egy főre jutó adósságállomány átlaga	Egy főre jutó adósságállomány megoszlása a teljes átlaghoz képest (%)
Kerületek	102745	22,85	82825,78	63,28
Megyei jogú városok	346851	77,15	178957,5	136,72

Az önkormányzatok adósságállományára vonatkozó adatokból tehát egyértelműen kiderül, hogy hipotézisünk, miszerint az adósságállomány a hitelfelvételi limitnek köszönhetően növekedett az elmúlt ciklus átlagához képest, bizonyítást nyert. A vizsgált települések esetében több mint 16 százalékos növekedést regisztrálhattunk, azonban a mintán belül jelentős különbségeket tapasztalhattunk. Egyrészt a kevesebb adósságállománnyal rendelkező önkormányzatok az átlagnál lényegesen nagyobb mértékben adósodtak el, köszönhetően annak, hogy mozgásterük is nagyobb volt. Másrészt a budapesti kerületek élen jártak az egy főre jutó adósságállomány csökkentésében, vagyis a város-vidék ellentét, köszönhetően az eltérő gazdasági adottságoknak is (Közép-Magyarország és különösen Budapest messze meghaladja a többi régiót GDP termelés tekintetében) egyértelműen jelen van. Ugyanakkor az adósságcsökkentésben nemcsak ez a meghatározó. A 23. kerület kiadásait egy év alatt 5,5 milliárd forintról 4,3 milliárd forintra vitte le, ami jelentős, 22 százalékos megszorítást jelentett a kerületnek. Nem véletlen, hogy itt csökkent legjobban a teljes adósságállomány. A 13. kerület jó szereplése sem meglepő, ugyanis itt nincsenek hitelek, míg a csepeli adósságcsökkentés szintén a költségvetési megszorításnak köszönhető. Mindezek rendkívül ortodox gazdasági lépések, melyekkel kormánypárti és ellenzéki vezetésű városok egyaránt élnek.

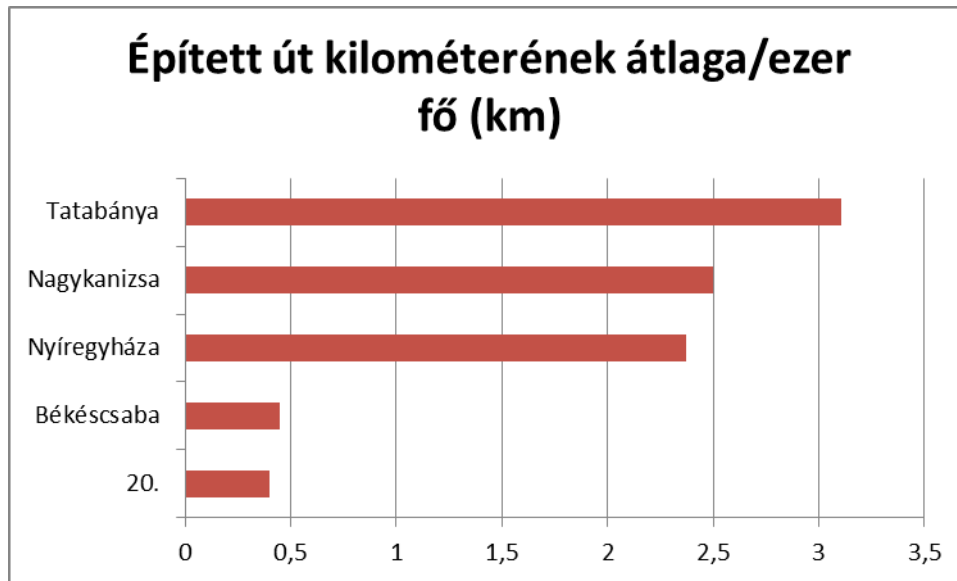
Az eladósodottsági adatok város-vidék megoszlásának vizsgálatából az is kiderült (bizonyítva az eltérő gazdasági lehetőségeket), hogy a budapesti kerületek a vizsgált települések adósságállományának csak kis részét, alig 23 százalékát adták. Természetesen az eltérő városvezetési stílusok, az eltérő gazdaságpolitikán kívül egyszerű földrajzi okai is vannak mindennek. Mindezek mellett gondolhatnánk azt is, hogy a javarészt fideszes vezetésű önkormányzatok csak végrehajtják azt, amit a legnagyobb kormánypárt ellenzékben rendre hangoztatott: beruházásokkal próbálják élénkíteni a gazdaságot, amihez viszont hitelekre mindenképpen szükség van.

Infrastruktúra

Útépítés, útfelújítás

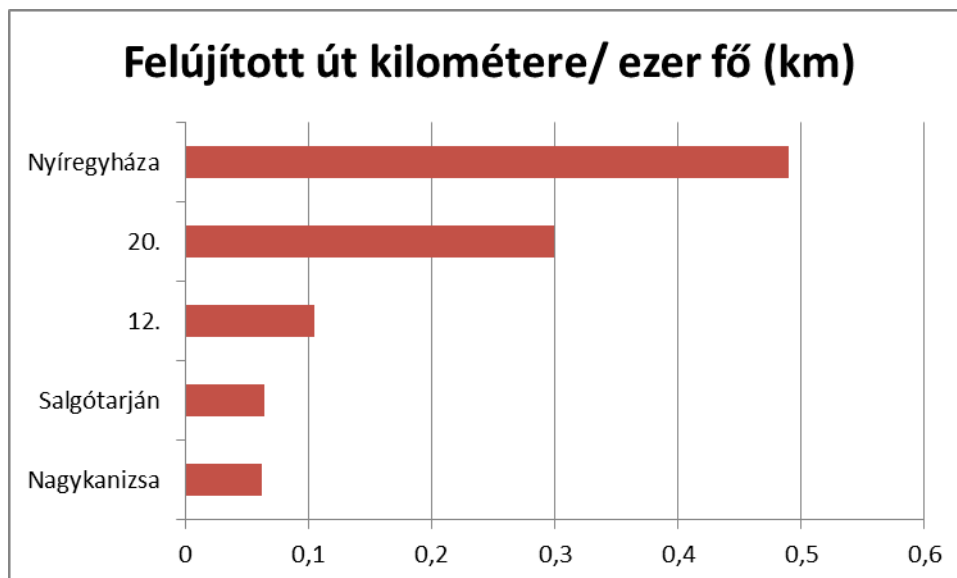
Nem véletlen – mint azt az adatok is mutatják –, hogy mind az útépítés, mint az útfelújítás tekintetében a vidéki városok vezetnek a mezőnyt. Az ezer főre jutó épített kilométerek tekintetében három megyei jogú város is átlag fölött teljesített (Tatabánya, Nagykanizsa és Nyíregyháza), miközben az összes budapesti kerület átlag alatt. Ez leginkább annak köszönhető, hogy Budapesten a beépítettség okán nehéz új utakat építeni, főleg a belsőbb kerületekben. A vidéki önkormányzatok előnye kiválóan megmutatkozik, ha megnézzük a legjobban szereplő 5 települést.

7. ÁBRA: Épített út kilométerének átlaga ezer lakosonként a legjobb öt önkormányzat esetében

Az ideai kutatás tehát részben a tavalyi megállapításokat erősítette meg, azonban az is jól látszik, hogy mindössze Békéscsaba szerepel idén is a legjobban teljesítő öt önkormányzat között. Ez nem meglepő, hiszen az útépitések jellemzően inkább szakaszosan jelentkeznek, egy-egy nagyobb beruházást hosszabb pihenő is követhet. A fővárosi kerületek, mint azt a lenti diagram is mutatja, itt is versenyhátrányban vannak, ráadásul a kétszintű közigazgatásnak köszönhetően sokszor nincs is szükség egy-egy útszakasz felújítására, mivel azok a Fővárosi Önkormányzat tulajdonát képezik.

8. ÁBRA: Felújított út kilométere ezer lakosonként a legjobb öt önkormányzat esetén

Ingtatlanokra vonatkozó adatok

Az egyes önkormányzatok szociális bérlakásait ismertető adatok jól mutatják az ország keleti és nyugati fele közötti különbségeket. A lakosságárányosan a legtöbb szociális bérlakással rendelkező önkormányzatokat rendre Kelet-Magyarországon találhatjuk, (mint például Salgótarján, vagy éppen Nagykanizsa), ugyanakkor nemcsak az ország egészére nézve, hanem az adatok szerint Budapest esetében is

jogosan élhettünk azzal a feltételezéssel, hogy ahol a szociális feszültségek kiélezettek, ott magasabb a bérlakás-állomány. Ennek köszönhető, hogy a fővárosi kerületek és az adatokat közlő önkormányzatok közül is a 8. kerület végzett az élen. Mivel korábbi már részletesen foglalkoztunk a bérlakás-állomány változásával és történelmi adottságaival, ezért erre itt külön nem térünk ki.

Érdeemes azonban megvizsgálni, hogy a lakáspiacra vonatkozó trendek miként változtak az elmúlt egy évben. Közép-Magyarország még mindig vonzó régióknak számít, ám, a Központi Statisztikai Hivatal november 2-án publikált elemzése szerint Budapesten 40-41 százalékkal esett vissza az új lakások építése. Mindezt pedig az adatok is alátámasztották. Miközben a KSH országos szinten 38 százalékos visszaesésről számolt be, aközben Debrecenben alig 7 százalékkal csökkent az új lakások építése. Ehhez képest a két legjobban teljesítő budapesti kerület esetében több mint 50 százalékos visszaesésről beszélhetünk. Nem véletlen, mint azt a lenti diagramon láthatjuk, hogy a tíz legtöbb lakást építő önkormányzat között mindössze 4 budapesti kerület található.

9. ÁBRA: Új lakások száma

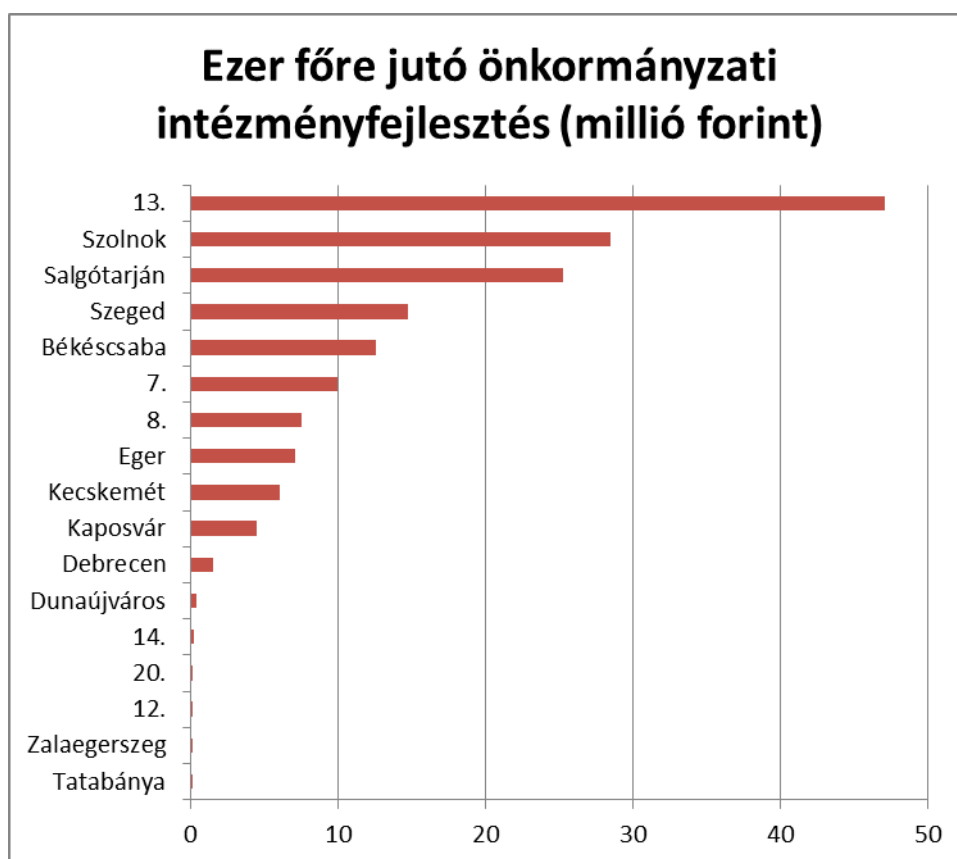
Önkormányzati intézményfejlesztés⁶

A kutatás során arra is kíváncsiak voltunk, hogy az ezer főre jutó önkormányzati intézményfejlesztésben történt-e negatív változás a tavalyi kutatás óta. Hipotézisünk szerint ugyanis a választási kampány és a választási év lezárása után a vizsgált önkormányzatok a költségcsökkentés jegyében mérsékeltek az önkormányzati intézmények fejlesztésére fordítható összegeket. Természetesen arra nem volt lehetőségünk, hogy minden egyes önkormányzatnál egyesével megvizsgáljuk, hogy a saját intézmények fejlesztésére pontosan milyen okból költenek kevesebbet (vagy éppen többet), azonban a kutatás adatai alátámasztani látszanak felvetésünket. Míg tavaly átlagosan az adatokat közlő budapesti kerületek és megyei jogú városok 10,22 millió forintnyi intézményfejlesztési pénzt költöttek ezer lakosonként, addig idén ez a szám már csak 9,73 millió forint, ami 4,79 százalékos csökkenést jelent. Az adatokat közlő önkormányzatok eredményeit vizsgálva kiderült, hogy leginkább a megyei jogú

⁶ Önkormányzati intézményfejlesztés alatt az önkormányzati fenntartású intézmények (mint például iskolák, rendelők, stb.) felújítását, bővítését értjük

városok költenek intézményeik fejlesztésére. Ennek okait az egyes önkormányzatok gazdasági különbségeiben is kereshetjük. Az ország GDP-jének csaknem felét a közép-magyarországi régióban állítják elő, 38,9 százalékát pedig Budapesten. Ehhez képest Jász-Nagykun-Szolnok Megyében csak alig 2,7 százalékát, Nógrád Megyében 0,95 százalékát, Csongrád Megyében 3,2 százalékát. Ez azt jelenti, hogy intézményfejlesztésre arányaiban lényegesen többet kell költeniük, ráadásul a Regionális Operatív Programokon keresztül is jó eséllyel pályázhatnak, azonban az uniós támogatások igénybevételéhez mindenképpen önrészre van szükségük. Mindezek mellett már csak kisebb tőkevonzó képességüknek is köszönhetően kevesebb összeg marad karbantartásra, vagyis egy felújítás, intézményfejlesztés költsége összességében nagyobb lehet úgy, hogyha nincsen lehetőség folyamatos állagmegóvásra.

10. ÁBRA: Ezer főre jutó önkormányzati intézményfejlesztés (millió forint)

A fentiek ellenére van olyan önkormányzat, amelyik még így is növelte az önkormányzati intézményfejlesztésre fordítandó összeget. Ilyen például a 13. kerület, vagy éppen Szolnok. Az utóbbinál ebben nagyban közrejátszhatott a Szolnok Épül program, melynek keretében a városközpont és egyéb városrészek rehabilitációját is végrehajtják. A 13. kerületnél szintén intézmény-felújítási program zajlik, ebben az évben az önkormányzat mintegy egymilliárd forintot költött el csak oktatási és nevelési intézmények renoválására, fejlesztésére.

Jóléti önkormányzatok

Az önkormányzatok által foglalkoztatott közmunkások

A második Orbán-kormány egyik kiemelt célja a közmunkaprogram kiterjesztése és annak ösztönzése. Ugyanakkor ezt a kabinet nem kizárólagos állami feladatként képzei el, abban az önkormányzatoknak is lenne tennivalójuk. A közmunkaprogram kiterjesztése első ránézésre a számokon is érződik. Míg tavalyi kutatásunk szerint ezer lakosra 4,35 közmunkás jutott, addig 2011-re ez a szám megduplázódott. A megyei jogú városokban és a budapesti kerületekben már 9,14 közmunkás jutott ezer lakosra. Akárcsak egy évvel korábban, idén is elsősorban a keleti országrészben foglalkoztatnak az átlagnál lényegesen több közmunkást. Salgótarjánon az ezer főre jutó közmunkások száma 47 fő, míg Békéscsabán ugyanez a szám 18. A lista végén pedig ismét budapesti kerületeket találhatunk. A 6. kerületben az egyet sem éri el az ezer főre jutó közmunkások száma, míg a 7. kerületben valamivel több, mint 2 ez a szám. Azt azonban érdemes kiemelni, hogy szinte kivétel nélkül mindenhol emelkedett a közmunkában foglalkoztatottak száma; az adatokat közlő önkormányzatok közül egyedül Szolnokon, Kecskeméten és Kaposváron tapasztalható csökkenés. A budapesti alacsonyabb szám leginkább annak köszönhető, hogy a gazdasági fejlettség miatt egyrészt kevesebb a közmunkára „szoruló”, másrészt a szociális feszültségek sem annyira kiélezettek, mint a kelet-magyarországi régiókban.

11. ÁBRA: Ezer lakosra jutó közfoglalkoztatott

Ugyanakkor a megyei jogú városok és a budapesti kerületek adatait vizsgálva érdekes jelenséget figyelhetünk meg. Miközben az idei év eleji 13 ezres szintről 70 ezer fölé növekedett a közmunkások száma országosan, addig a 2010 július-augusztusi 100 ezerhez képest az idei 70 ezer nem mondható növekedésnek. Minek köszönhető mégis a vizsgált önkormányzatoknál a növekmény? A választ leginkább a szezonalitást adhatja meg. Míg a 2010-ben az adatfelvétel ideje nyár eleje volt, addig idén szeptember és október hónap, amikor is az idénymunkások száma, köszönhetően az őszi szüretnek és aratásoknak, megugrik. Ez is magyarázza azt, hogy miért éppen a megyei jogú városokban magasabb az ezer főre jutó közmunkások száma.

Munkanélküliség

A kutatásban új indikátorként jelentek meg a munkanélküliség vizsgálata. Ezekkel az adatokkal az egyes önkormányzatokat abból a szempontból kutattuk, hogy a mindennapi megélhetéshez szükséges munkába állás mennyire lehetséges az adott településen, mennyiben van lehetőség kereső állást folytatni. Előzetesen itt is arra számítottunk, hogy a gazdasági fejlettség tekintetében elmaradottabb kelet-magyarországi önkormányzatoknál lehet az átlagnál magasabb munkanélküliség, valamint több nyilvántartott álláskereső.

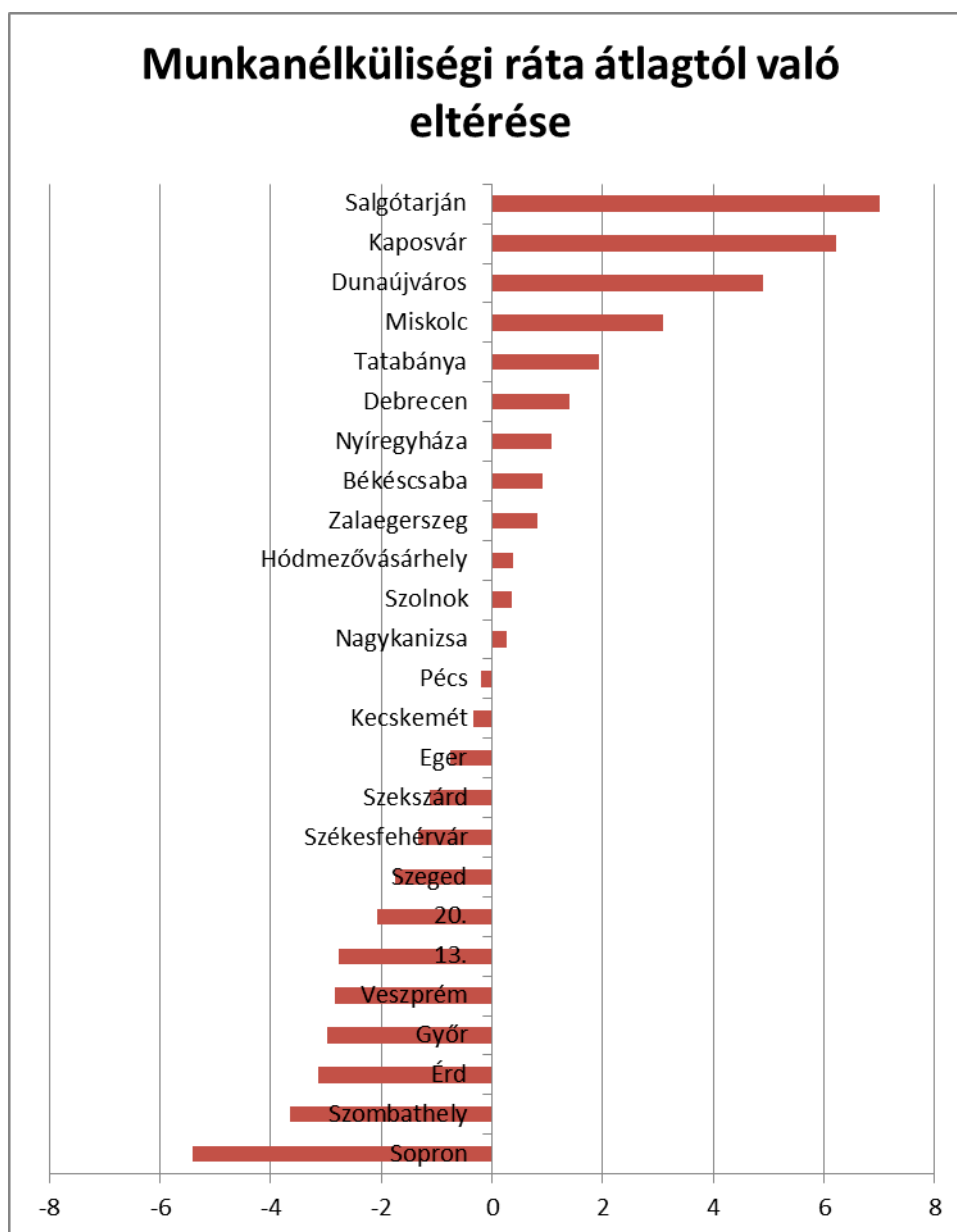
12. ÁBRA: Nyilvántartott álláskeresők átlagtól való eltérése

Mint azt a fenti ábrán is láthatjuk, az átlagnál kevesebb álláskereső a budapesti kerületekben és elsősorban nyugat-magyarországi városokban, mint például Sopron, Veszprém, Érd, Szombathely vagy Zalaegerszeg található. Vagyis előzetes hipotézisünk helyesnek bizonyult. Az átlagnál több álláskeresővel pedig olyan nagy kelet-magyarországi városokban találkozhatunk, mint Debrecen, Miskolc, Pécs,

Nyíregyháza, vagy Szeged. Ennek fényében különösen érdekes a munkanélküliségi ráta elemzése, ami a bejelentett álláskeresőket tekintetében is megvizsgálja a megyei jogú városok és budapesti kerületek helyzetét, hiszen azzal, hogy egy adott településen belül többen keresnek munkát még nem biztos, hogy elhelyezkedési esélyeik alacsonyabbak lennének. Sőt, bizonyos régiós központok, mint Debrecen, vagy éppen Szeged esetében az átlagosnál nagyobb szám utalhat az átlagosnál nagyobb munkakínálatra is.

13. ÁBRA: Munkanélküliségi ráta átlagtól való eltérése

Az ábrából megállapítható, hogy bár Szegeden, Pécsen, vagy Kecskeméten ugyan az átlagnál többen keresnek állást, többen is találnak, hiszen a munkanélküliségi rátájuk az átlagtól lefele tér el. Bár Debrecen esetében a munkanélküliség nagyobb, mint az összes megyei jogú város, illetve budapesti kerület átlaga, a munkát keresők nagy számához képest még mindig azt mondhatjuk, hogy a debreceni lakosoknak viszonylag nagyok az elhelyezkedési esélyeik. A diagram mindezek mellett még érzékletesebben mutatja be az ország kelet-nyugati megosztottságát. Sőt, az is látszik,

hogy a lista „előkelő” helyein olyan régi nagy iparvárosok (mint például Dunaújváros, Miskolc, vagy Tatabánya) találhatóak, amelyeknél a rendszerváltás után a nehézipar leépítése folyamatosan problémákat okoz. Mint azt a következő részben látni fogjuk éppen ezeken a településeken nagyobb a hátrányos helyzetűek aránya. Sopron, Szombathely és Győr példája viszont azt jelzi, hogy az osztrák határ mellett kifejezetten jó élni, hiszen az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb munkanélküliséggel kell szembenéznie az ott lakóknak. Ez egyrészt köszönhető annak, hogy sokan járnak át Ausztriába dolgozni, másrészt Ausztriából is sok turista jön át vagy a látványosságok kedvéért, vagy pedig bevásárolni, a még mindig olcsóbb magyar üzletekben.

Jóléti rendszer⁷

Következtetni lehet egy adott önkormányzaton belül a hátrányos helyzetűek arányára azzal, ha megnézzük, hogy a lakosságszámhoz képest mennyien részesülnek rendkívüli gyermekvédelmi ellátásban. Rendkívüli gyermekvédelmi ellátást olyan kiskorú kaphat, akinek a családja időszakosan létfenntartási gondokkal küzd, vagy pedig valamilyen rendkívüli helyzet miatt került veszélybe a megélhetésük.

14. ÁBRA: Rendkívüli gyermekvédelmi ellátásban részesülők arányának átlagos eltérése

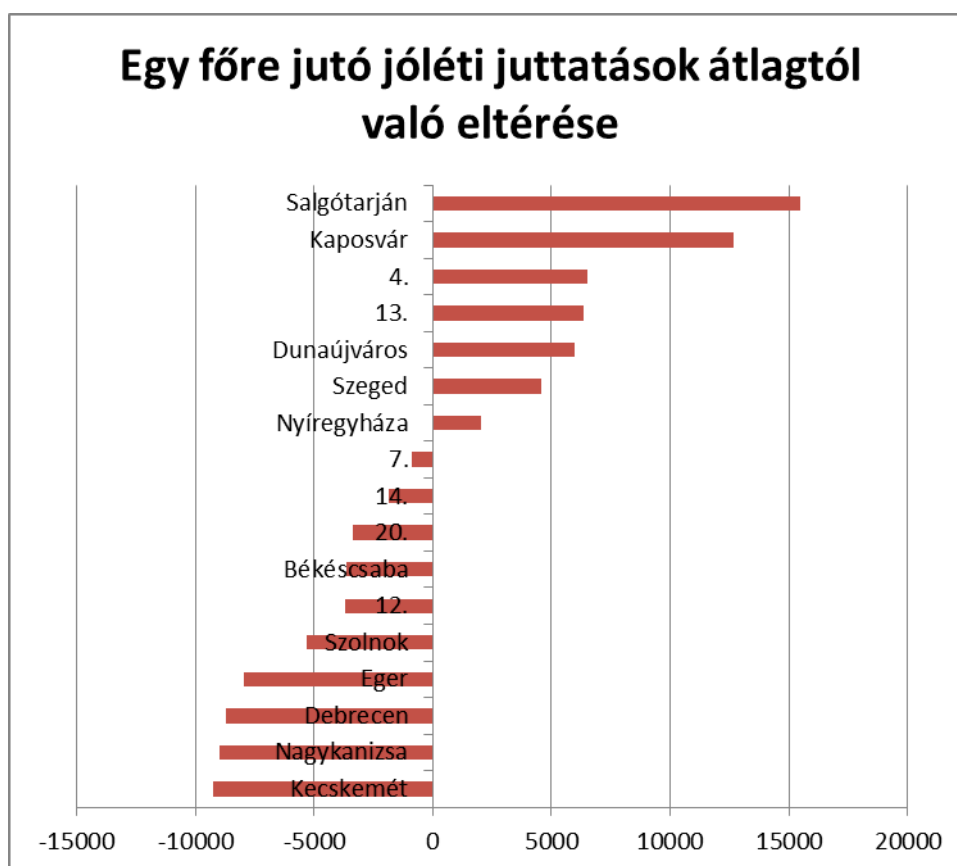
⁷ A jóléti rendszert vizsgálva arra voltunk kíváncsiak, hogy egy-egy településen belül mennyi lehet a hátrányos helyzetűek aránya, illetve, hogy ez a szám mennyire tér el az átlagtól. Mindezek mellett azt is kutattuk, hogy az egy főre jutó jóléti juttatások (mint például családtámogatás; az önkormányzat részéről „önszorgalomból” nyújtott támogatás) hol és milyen irányba térnek el az átlagtól.

Dunaújváros és Tatabánya, mint azt már korábban említettük elvesztett nehézipara miatt az átlagnál magasabb munkanélküliségi adatokkal rendelkezik, magyarul itt nagyobb lehet a megélhetési gondok aránya. Nyíregyháza és Szeged gazdaságilag nehezebb helyzetben lévő kelet-magyarországi régiókban található, míg a 8. kerületben, ahol Budapesthez képest kiélezettebbek az etnikai feszültségek, továbbá a folyamatos városrész-rehabilitáció ellenére is magas a roma kisebbség aránya. Márpedig körükben sokan vannak hátrányos helyzetűek.

Ha megnézzük, hogy mely önkormányzatok költenek az átlagnál többet jóléti juttatásokra, akkor azt tapasztalhatjuk, hogy van átfedés azokkal, amelyek rendkívüli gyermekvédelmi ellátásra is az átlagnál többet költenek. Dunaújvárosban, Szegeden és Nyíregyházán magasabb az egy személyre jutó jóléti ráfordítás, mint a 9422 forintos átlag. Békéscsaba, Debrecen és Nagykanizsa pedig akárcsak rendkívüli gyermekvédelmi ellátásra, jóléti juttatásokra is kevesebbet költ, miközben a munkanélküliségi rátájuk is magasabb, mint a megyei jogú városok és a budapesti kerületek átlaga. Esetükben ez azzal magyarázható, hogy vagy egy közbeiktatott civil szervezeten keresztül folyósítják ezeket az összegeket, vagy pedig a rendszeresen nyújtott szociális segélyek összege magasabb, mint az országos átlag, mivel nem az látszik, hogy ezek az önkormányzatok teljesen elengedték a rászorulókat kezét.

15. ÁBRA: Egy főre jutó jóléti juttatások átlagtól való eltérése

Üzleti környezet

Az üzleti környezet vizsgálva három mutatót számoltunk. Kíváncsiak voltunk arra, hogy az előző ciklus legsúlyosabb válságéveit hátrahagyva hogyan változott a vállalkozások száma, illetve bevezettünk új, a vendéglátásra vonatkozó indikátorokat. Ennek során megvizsgáltuk, hogy az településeken mennyi vendéglátóhely és kereskedelmi szálláshely működik, amiből következtetni lehet arra, hogy turisztikailag mennyire vonzó az adott budapesti kerület vagy megyei jogú város.

A vállalkozások számát lakosságárányosan megvizsgálva, a releváns adatokat közlő önkormányzatoknál azt tapasztalhattuk, hogy látszódtott, hogy a gazdasági világválság legsúlyosabb évei már elmúltak. Ahol az összehasonlítás lehetséges volt, ott kiderült, hogy vagy stagnál a számuk, vagy pedig növekszik, csökkenés elvétve tapasztalható. Ezt a legjobban teljesítő öt önkormányzat adatai is ékesen bizonyítják.

5. TÁBLÁZAT: Vállalkozások számának változása az öt legjobban teljesítő önkormányzatnál

Kerület/Város	Változás iránya	Változás mértéke
14. kerület	▲	174,08%
13. kerület	▲	16,31%
Kaposvár	▼	- 0,56%
Szolnok	▲	170,86%
Debrecen	▲	1,59%

A táblázatból az is megtudható, hogy annál az öt önkormányzatnál, ahol a legnagyobb az ezer főre jutó vállalkozások száma csupán egy esetben fordult elő minimális, alig félszázalékos csökkenés, és inkább jelentős emelkedés tapasztalható. Mindezek

mellett az is kitűnik, hogy az adatokat közlő önkormányzatoknál budapesti kerületek teljesítettek a legjobban, ami újabb bizonyítéka a főváros tőkevonzó képességének, gazdasági központ jellegének.

A két új indikátor (vendéglátóhelyek és kereskedelmi szálláshelyek száma) kapcsán azzal a feltevéssel éltünk, hogy a turisztikai szempontból fontosabb önkormányzatoknál kaphatunk magasabb, átlag fölötti értéket. Az adatokat közlő budapesti kerületek és megyei jogú városok átlagosan 451,22 vendéglátóhellyel rendelkeznek, míg a kereskedelmi szálláshelyek átlagos száma 53,68. A feltevés bizonyítása érdekében érdemes tehát megvizsgálni a települések átlagtól való eltérését és annak irányát.

16. ÁBRA: Vendéglátóhelyek számának átlagtól való eltérése

A vendéglátóhelyek számának átlagtól való eltéréseinek vizsgálata során látható, hogy olyan turisztikailag is kedvelt célpontok találhatók a pozitív eredménnyel zárók között, mint a 6. kerület (itt elég csak a Westendre gondolni), Kecskemét, Szeged, vagy éppen Eger. Nyíregyháza első helyezése sem meglepő, hiszen ott található a Sóstógyógyfürdő, vagy éppen az európai szinten is híres Sóstói Állatpark. A 13. kerület jó helyezésén sokat segít a Duna Pláza, de a folyamatos város-rehabilitáció is.

17. ÁBRA: Kereskedelmi szálláshelyek számának átlagtól való eltérése

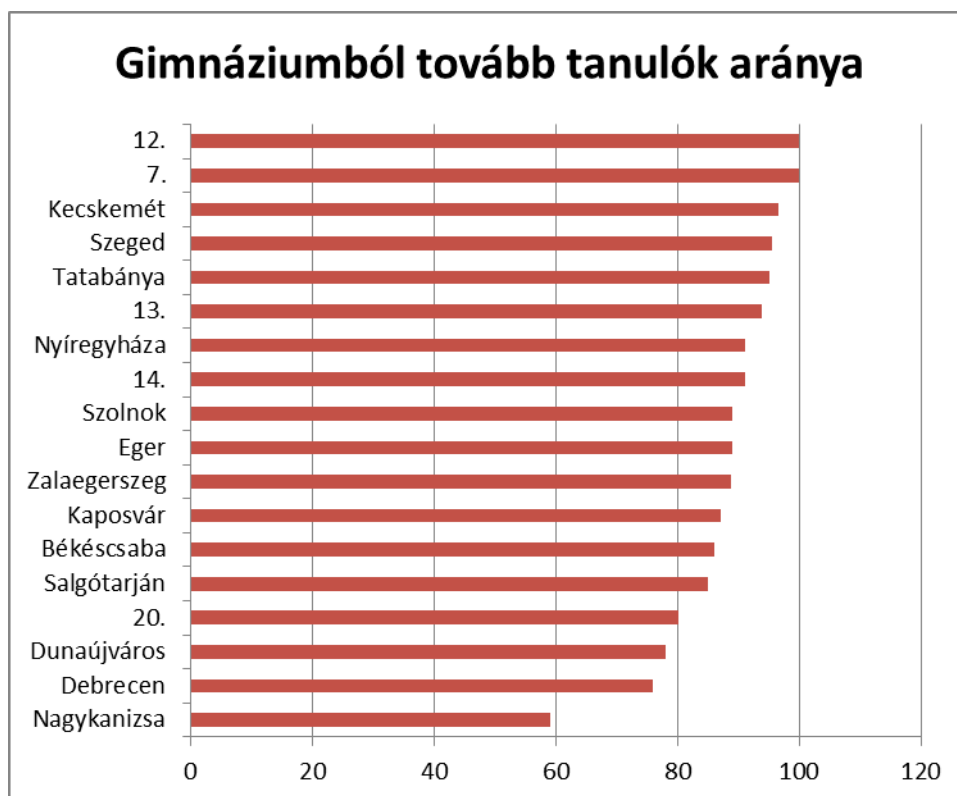
Hasonló megállapításra juthatunk a kereskedelmi szálláshelyek számának átlagtól való eltéréseinek vizsgálata során. A 13. kerület, valamint Szeged és Nyíregyháza ezúttal is legjobbak között végzett, de itt már olyan egyértelmű turisztikai célpontok is szerepelnek, mint Debrecen, Zalaegerszeg, vagy éppen a Nagykörútnak köszönhetően a 7. kerület. Az izgalmasabb kérdés, hogy vajon képes lehet valamelyik önkormányzat arra, hogy változtasson a kialakult trendeken, amire választ csak a kutatás későbbiekben történő megisméltése adhat. Annyit azonban előljáróban megállapíthatunk, hogy Kecskemét, vagy Kaposvár jelenlegi átlag alatti teljesítménye pozitív irányba változhat, míg Dunaújvárosnak, illetve Tatabányának (de főként az előbbinek) még sokat kell tennie azért, hogy vonzó turisztikai célpontok legyenek.

Oktatás

A vizsgált önkormányzatok oktatási mutatóiban – mint azt majd látni fogjuk – rögtön szembetűnik, hogy mennyire meghatározza egy ember életét, hogy hova születik, és hogy a fővárosi kerületek mekkora előnyben vannak a megyei jogú városokhoz képest. Budapesten ugyanis az oktatási intézmények elérhetősége, felszereltsége, a továbbtanulás esélyei lényegesen nagyobbak, mint vidéken, és itt nem csak a fejlettebb oktatási infrastruktúrára kell gondolni, hanem arra is, hogy (már csak a nagy számok törvénye alapján is) az oktatói gárda színvonala is magasabb lehet, elvégre nagyobb a „merítés” is. Magyarul, mivel sok intézmény van, ezét könnyebb jó iskolát találni, mint egy olyan városban, ahol sokkal korlátozottabb számban állnak rendelkezésre oktatási intézmények.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 6.§-ának 3. bekezdése a következőképpen határoz: „A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló tizennyolcadik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amelyben a huszadik életévét betölti.”⁸ Ennek megfelelően az általános iskolából továbbtanulók arányában nincsen érdemi különbség az egyes önkormányzatok között, lényegében 95 és 100 százalék közötti értéket produkált az összes választ adó település. A gimnáziumból tovább tanulók esetében azonban már rögtön tetten érhetők a földrajzi hátrányok, mint az a lenti ábrából is kiderül.

18. ÁBRA: Gimnáziumból tovább tanulók aránya

Az adatokból jól látszik, hogy a lista végén vidéki városok vannak, míg annak első felében budapesti kerületek. A válaszoló önkormányzatok közül a fővárosban egyedül Pesterzsébeten alacsonyabb a továbbtanulási arány 90 százaléknál, miközben a megyei jogú városok közül csak Kecskemét, Szeged, Tatabánya és Nyíregyháza éri el a 90 százalékot. Az eredmény azért is figyelemreméltó, mert e városok többségében működik valamilyen felsőoktatási intézmény, érdekes módon azonban ezek nem segítenek az átlag följebb húzásában.

⁸ 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99300079.TV (Letöltve: 2011. november 4.)

Ábrák jegyzékek

- 1. ÁBRA:** Önkormányzati rangsor
- 2. ÁBRA:** Az önkormányzatok transzparencia indexe
- 3. ÁBRA:** Teljes adósságállomány (millió forint)
- 4. ÁBRA:** A korábban leginkább eladósodottak adósságváltozása (millió forint)
- 5. ÁBRA:** Az önkormányzatok adósságállományának növekedési üteme
- 6. ÁBRA:** Egy főre jutó adósságállomány
- 7. ÁBRA:** Épített út kilométerének átlaga ezer lakosonként a legjobb öt önkormányzat esetében
- 8. ÁBRA:** Felújított út kilométere ezer lakosonként a legjobb öt önkormányzat esetén
- 9. ÁBRA:** Új lakások száma
- 10. ÁBRA:** Ezer főre jutó önkormányzati intézményfejlesztés (millió forint)
- 11. ÁBRA:** Ezer lakosra jutó közfoglalkoztatott
- 12. ÁBRA:** Nyilvántartott álláskeresők átlagtól való eltérése
- 13. ÁBRA:** Munkanélküliségi ráta átlagtól való eltérése
- 14. ÁBRA:** Rendkívüli gyermekvédelmi ellátásban részesülők arányának átlagos eltérése
- 15. ÁBRA:** Egy főre jutó jóléti juttatások átlagtól való eltérése
- 16. ÁBRA:** Vendéglátóhelyek számának átlagtól való eltérése
- 17. ÁBRA:** Kereskedelmi szálláshelyek számának átlagtól való eltérése
- 18. ÁBRA:** Gimnáziumból tovább tanulók aránya

Táblázatok jegyzéke

- 1. TÁBLÁZAT:** A megyei önkormányzatok és a budapesti kerületek adósságának változása
- 2. TÁBLÁZAT:** A legtöbb adósságot törlesztő és növelő önkormányzatok
- 3. TÁBLÁZAT:** Az egy főre jutó adósságállomány változása
- 4. TÁBLÁZAT:** Az adósságállomány megoszlása a kerületek és a megyei jogú városok között
- 5. TÁBLÁZAT:** Vállalkozások számának változása az öt legjobban teljesítő önkormányzatnál